

ՎԱԼԵՆՏԻՆ ԽԱՉԻԿԻ ՌՈՎՍԱՍՅԱՆ

**Արվեստագիտության ֆեկնածու,
Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական
կոնսերվատորիայի դոցենտ**

Երևանի համերգասրահներում հաճախ են ելույթ ունենում Կոմիտասի անվ. ԵՊԿ դասախոսները, սակայն բացառիկ էր Կամերային երաժշտության փանը կայացած համերգը, որը նախաշեղծել ու իրականացրել էին կոնսերվատորիայի մեներգեցողության ամբիոնի դասախոսներ, մեներգչուհիներ Գայանե Կարենի Մաթևոսյանը, Լիաննա Վարդգեսի Վարդան-

Կարարում, որն աչքի ընկավ երաժշտական կերպարների, փրամադրությունների և զգացումների համակարգի մեջ ներթափանցմամբ, միաժամանակ սրեղծագործության գեղարվեստական ամբողջականության արտահայտմամբ: Հարկ է նշել, որ երգչուհու զգացումների, նրբերանգների սահմաններն ընդարձակ են: Նրան, միաժամանակ, հոգեհարազայր են երգային քնարականությունն ու պոռթկուննային արտահայտչականությունը: Լեո Դելիբի խրոխար «Իսպանական երգ»-ի անչափ փայլուն կարարումը ոգևորություն առաջացրեց ունկնդիրների շրջանում իր կենսականությանը և երաժշտական վառ մարմնավորմամբ:

Հեղափոխականն այն է, որ Գ. Կ. Մաթևոսյանը բժշկական բարձրագույն մասնագիտական կրթություն է ստացել երաժշտականիև զուգահեռ և այսօր էլ երգչական արվեստում և այն դասավանդելու, մանկավարժության ասպարեզում նկատելի հաջողություններին զուգահեռ՝ գործող, այն էլ հեղինակ-

Վ Ա Ղ Ո Ւ Ց Ս Պ Ա Ս Վ Ա Օ Հ Ա Մ Ե Ր Գ

յանը և ԵՊԿ կոնցերտմասերության վարպետության ամբիոնի դոցենտ, դաշնակահարուհի Գոհար Մկրտչի Կյուրեղյանը, իր հմուտ ու վարպետ նվագակցությամբ:

Դասական երգեցողության սիրահարների ջերմ ծափողուններով ընդունած համերգի ծրագիրը ընդարձակ էր ու բազմազան, փարբեր դարաշրջանների ու ոճերի և ըստ ներկայացված սրեղծագործությունների ծավալի ընդգրկում էր երկու մենահամերգ մեկ համերգում, դաշնամուրի ընկերակցությամբ: Երկու բաժնից կազմված համերգում հաջորդաբար հնչեցին Վ. Ա. Մոցարտի, Ջ. Ռոսսինիի, Ժ. Բիզեի, Ը. Գոլոնյի, Լ. Դելիբի սրեղծագործությունները՝ մեներգեր, զուգերգեր, կավարիսաններ և երգեր, ինչպես նաև իսպանացի կոմպոզիտորներ՝ Մարկոսի, Մերսանոյի, Սանդևալի և Մորենո Տորրոբայի մի շարք երգեր:

Պայծառ և հնչեղ ձայնի փեր Գ. Կ. Մաթևոսյանը վարպետորեն մատուցեց ունկնդրին Վ. Ա. Մոցարտի երկերը, մասնավորապես օպերային մեներգերին հարույկ ոճական առանձնահատկությունները, հարուստ նրբերանգներն ու փեմբրային գունագարդունները: Նրա կարարմամբ հնչեցին «Կոնցերտային» և Դեսպինայի մեներգերը Վ. Ա. Մոցարտի «Մեծ սրտի ազնվությունը» և «Այդպես են վարվում բոլոր կանայք» օպերաներից: Իսկ Ջ. Ռոսսինիի «Վերադարձ Կորնոսից» և «Լճի կույտը» օպերաներից Գ. Կ. Մաթևոսյանը Գ. Մ. Կյուրեղյանի նվագակցությամբ հաջորդաբար կարարեց Աննայի և Էլենի մեներգերը՝ ոգեշնչվածությամբ, հուզմունքով և ռոմանտիկ կրթություններով: Արտիստների կարարմամբ համոզիչ, պարզ և սրբաբույր հնչեցին Ջ. Ռոսսինիի «Վենետիկի ռեզար»-ից 3 կանցոները:

կավոր բժշկուհի է: Պարզապես հաճույք է զգում իր ընկերուհիների հետ համարեղ ելույթներից ու աշխատելուց, նա ասում է.

Դաշնակահարուհի Գոհար Կյուրեղյանը, իր վարպետությամբ և հմտությամբ մեր եռյակի հիմնական բաղադրիչներից է, որովհետև հազվադեպ նվագակցողների է հաջողվում մերվել երգիչների կատարմանը: Նրա հետ աշխատելն ավելի հետաքրքրական և դյուրին է, երբով կարծես կես նոտայից հասկանում ենք միմյանց և՛ ձայնարտաբերման, և՛ ձայնելիչավորման և՛ անսամբլի առումով, կատարման ընթացքում բավական է մեկն ու մեկիս թեթևակի հայացքը, որ հասկանանք թե ի՞նչ պետք է անել տվյալ, ապա և հաջորդ պահերին. իսկական ստեղծագործական մթնոլորտ է տիրում մեր համատեղ աշխատանքի ընթացքում:

Իսկ ինչպե՞ս էք համադրում երգեցողությունը բժշկական գործնական աշխատանքի հետ.

Դա իմ գործունեության համաձուլվածքն է, առանձին-առանձին չեմ պատկերացնում, կարծես թե անհրաժեշտություն է երկու մասնագիտությամբ զբաղվելը և, եթե միայն մեկով զբաղվեի, ինչպիսի՞ն կլինեի իմ կյանքն ընդհանրապես, որովհետև երկուսի դեպքում էլ մարդկանց հետ գործ ունեմ, իսկ նրանց հետ շփումը պարզապես եռանդ ու կորով է ներշնչում: Միակ տարբերությունն այն է, որ բժշկի մասնագիտությունը գործ ունի մարդու կյանքի հետ, իսկ երաժշտի մասնագիտությունը առընչվում է մարդու հոգևոր կյանքի հետ, թեև այսօր երաժշտությամբ տարբեր բուժումներ են կատարվում, այսօր Չինաստանում երաժշտական թերապիայի հատուկ բուժում գոյություն ունի: Երաժշտական թերապիայում Մոցարտի երաժշտությունն, ի դեպ, բարձրա-

գույն դեր է կատարում: Մոսկվայում գործում է Շուշարջյանի երաժշտական թերապիայի ինստիտուտը: Եթե երաժշտությունը դիտարկենք որպես ֆիզիկայի մի ճյուղ, ֆիզիկական երևույթ, ապա այն ալիքային թերապիա է և երաժշտական ալիքների հաղորդմամբ, տեղեկատվական բուժման մեթոդն է կիրառվում այսօր, ինչպես և ասեղնաբուժությունը, որը նույնպես ալիքային – տեղեկատվական բուժում է ու լայնորեն կիրառվում է: «Երգարվեստը՝ հիվանդություն է», այն էլ անբուժելի: Որպես բժիշկ եմ ասում և եթե զուգահեռներ անցկացնենք Արևելյան բուժման հետ, Չինաստանում գոյություն ունի Յի Գուն հասկացությունը՝ բուժում ճիշտ շնչառության և ձայնի, հնչյունի միջոցով բուժման մեթոդներն են կիրառվում: Ինչպես առողջության, նույնպես և երգեցողության հիմքը ճիշտ շնչառությունն է:

Լիաննա Վարդանյանը նույնպես հրաշալի դրամատիկ սուպրանո է, և իր գործի՝ մեներգեցողությանն ու մանկավարժությանը նվիրյալ անհատականություն է:

Մեր համերգի հետաքրքրականությունն, իհարկե, ձայների հնչողական առանձնահատկությունն է, որ մենք ինքներս որոշեցինք համատեղ հանդես գալ, քանի որ դեռևս ուսանողական տարիներից մտերիմ էինք և խնդրեցինք Գոհար Կյուրեղյանին մեզ նվագակցել ու համատեղ ծրագիրը ընտրեցինք և այստեղից հետևող բոլոր անհրաժեշտ գործողություններն ու ձեռնարկները: Քանի որ ծրագիրն արդեն հայտնի էր, ապա մեզ անհրաժեշտ էր և ձայնի գեղեցկությունը ցուցադրել և երկերի տեխնիկական և ձայնային դժվարությունները, հնարավորությունները և ձայնասահմանը: Ասեմ, որ Գայանեն շատ գեղեցիկ, գրավիչ ձայն ունի՝ քնարական սուպրանո և հրաշալի տեխնիկա: Մենք լիարժեք լրացնում ենք մեկս մյուսին և կարծում եմ համերգի ունկնդիրն էլ ջերմությամբ է ընդունում երկուսիս էլ:

Դաշնակահարուհի, կոնցերտմայստրեր Գոհար Կյուրեղյանի հետ, բացի այն, որ երգչուհիները մերչավոր բարեկամներ են, նաև համագործակցում են ուսանողական տարիներից և, անշուշտ, ինչպես ասում են, միմյանց հասկանում են կես նոտայից. նա գրեթե անգիր գիտե Գայանեի և Լիաննայի հայտնագիրն ամբողջությամբ, նրանց արտաբերած յուրաքանչյուր չալսի ելևէջը, հնչերանգը, ինտոնացիայի մեղմությունն ու ուժգնությունը, այն ամենը, որ կոչվում է երգչական կատարողական արվեստ: Իսկ Լիաննայի հետ ավելի կարճ ժամանակահատված է աշխատել, սակայն վարպետ նվագակցողին, իր գործի նվիրյալին այնքան էլ երկար պետք չէ աշխատել նրան և՛ ճանաչելու և՛ նրա հետ համերգային գործունեություն ծավալելու համար: Յուրահատուկ էր մեներգչուհի Լիաննա Վարդանյանի և Գոհար Կյուրեղյանի խորը և գեղեցիկ տեսքով քնարական-դրամատիկական մեկնաբանությամբ հնչեցրած սուպրանոն, որը մեկ սրանում էր մեղմ երանգ, մեկ «փայլապ» էր դառնում, իր դրամատիկ հագեցվածությամբ ու ազդեցությամբ, ընդգծելով և ավելի ազդեցիկ դարձնելով հնչողությունը: Այդ հարկանիչներն առավելապես զգալի էին Մոցարտի օպերային ստեղծերում և մեներգերում՝ Դորաբեյլայի, ֆիորդիլիջիի՝ «Այդպես են վարվում բոլոր կանայք» օպերայից, անշուշտ, նաև Մոցարտի «Հրաժեշտի երգ»-ում, որը թե՛ երգչուհին, թե՛ նրան նվագակցող դաշնակահարուհին կատարեցին մեղեդային երանգների և երգային նյութակերպի նրբին զգացողությամբ: Երգչուհին իր հարուստ զգացմունքների վառ հակադրության և աստիճանական զարգացման գաղափարներին հասավ, Լեյնայի՝ Ժ. Բիզեի «Կարմեն» և Շ. Գունոյի «Սաբբայի թագուհին» օպերաներից կավարինաների կատարման ժամանակ: Համերգի ընդհանուր դրամատիկական կառուցվածքի առանձնահատկությունն ու ինքնատիպությունն անշուշտ, բենահարթակից լսարանին հաղորդվող ուրախալի, ցնծալի տրամադրության աստիճանական զարգացումն էր, ինչը փայլուն դրսևորվեց կայծկլիքացող իսպանական երգերի՝ M. Margues-ի “Lagrimas mias”, J. Serrano-ի “Marinella, Marinella” և F. Moreno Torroba-ի “La Peterna ” երգերի՝ Լ. Վարդանյանի և M. Sandoval-ի “Sin tu Amor” երգերի՝ Գ. Մաքևոյանի կատարումներում՝ թվարկած երգերին բնորոշ աշխուժությամբ, գրավչությամբ, իսպանական ինքնատիպ, սուր ռիթմով:

Կատարողների ներշնչված տրամադրությամբ և կատարողական տեխնիկական փայլով հնչեց Զ. Ռոսսինիի «Նեապոլյան տրամադրված»-ն՝ սրբևթաց և բուռն արտահայտչականությամբ:

Բազմամարդ լսարանը անսովոր ոգևորությամբ ու ջերմ ծափերով ողջունեց արտիստուհիների երգչական արվեստին տիրապետման հիմնալի և զարմանալի վարպետության և կատարողական տեխնիկայի ցուցադրմամբ խանդավառ ելույթը: Երաժշտությանը անզուսպ հետաքրքրությամբ ընդունեցին նաև զուգերգերը՝ Վ. Ա. Մոցարտի «Ֆիգարոյի ամուսնությունը» և «Այդպես են վարվում բոլոր կանայք» օպերաներից և համերգի ավարտին հնչած հունորի և զավեշտի կենսական զգացումով կատարված Զ. Ռոսսինիի կատարողական՝ «Կատունների զուգերգ»-ը: Այս երգն ի դեպ, նման բարձր մակարդակով և վարպետությամբ Երևանում հնչեցրել էին երեք տասնամյակ առաջ Կարինե և Ռուզաննա Լիսիցյանները, որը կարծում եմ վառ հետք է թողել երաժշտասերների հիշողության մեջ:

Անշուշտ, երգչուհիների հաջողությանը մեծապես նպաստեց Գ. Կյուրեղյանի գեղեցիկ, հայեցողական և գեղարվեստականորեն ավարտուն ու ամբողջական նվագակցությունը, նրա կատարմամբ դաշնամուրի նվագաբաժինն իր հագեցվածությամբ, նյութակերպի հարստությամբ և երգաբաժնին հոգեհարազատությամբ, լրացնում էր երգչուհիներին թե՛ չայնարտաբերման և թե՛ կատարողական տեխնիկական դժվարություններն ու բարդությունները դյուրին հաղթահարելու գործում: Դաշնակահարուհին, համերգի ընթացքում հարակրեն արտահայտելով կատարվող սրեղծագործությունների ռճական բազմազանությունը, առանձին տարրերի նրբին մշակումը և կատարողական տեխնիկական կատարելությանը դաշնակահարուհին նպաստեց երաժշտ-

Երաժշտական ԳԱՅԱՍՏԱՆ 1-2(40-41)2011

Համերգային կյանք

տության գեղարվեստականորեն լիարժեք ընկալմանը: Երևույթ, որը հազվադեպ է պատահում: Գ. Մ. Կյուրեղյանն ասում է.

Գայանեն և Լիանան տարբեր ձայներ ունենալով հանդերձ հնչողությամբ, առանձնահատկություններով միաձուլվում, լրացնում և փոխհարթտացնում են միմյանց, իհարկե, զուգերգերի կատարման ժամանակ, որն անշուշտ, բխում է երգչուհիների անհատականությունից, երաժշտական նյութին նրանց մասնագիտական վերաբերմունքից, որն էլ բերում է այն գեղեցիկ արդյունքը, որ ցուցադրեցին նրանք այս համատեղ եզակի համերգի ժամանակ: Միշտ մտածել եմ, որ Գայանեի ձայնը հակված է

երգելու Մոցարտի, Ռոսսինիի ստեղծագործությունները, իսկ Լիանայինը, ավելի վերդիական է, դրամատիկ:

Համերգն սպասված էր և անցավ անբարույց ոգևորությամբ և բարձր տրամադրություն ու տոնական մթնոլորտ ստեղծեց ու հաղորդեց թե՛ իրենց՝ երգչուհիներին և թե՛ ունկնդիրներին, ովքեր, անշուշտ, համոզված ենք, կսպասեն Գ. Մաթևոսյանի, Լ. Վարդանյանի և Գ. Կյուրեղյանի ապագա կատարողական հաջողությունների ու նվաճումների սկանադեսը լինելու:

Լ. Վ. Վարդանյան, Գ. Կ. Մաթևոսյան

Գ. Մ. Կյուրեղյան,
Լ. Վ. Վարդանյան, Գ. Կ. Մաթևոսյան

Резюме

Статья кандидата искусствоведения, доцента Ереванской государственной консерватории им. Комитаса Валентина Хачиковича Товмасыана “Долгожданный концерт”- *рецензия* на концерт трех преподавателей Ереванской государственной консерватории им. Комитаса: певиц Гаiane Кареновны Матевосян, Лианны Вардгесовны Варданян и пианистки Гоар Мкртычевны Кюрегян, которые, наряду с педагогической деятельностью, часто выступают на концертных подмостках Еревана, исполняя вокальные произведения, арии и дуэты из опер разных времен и жанров. Автор беседует с артистами об исполненных произведениях и совмещении педагогической деятельности с исполнительской.

Summary

PhD candidate, Docent of Yerevan State Conservatory after Komitas Valentin Kh. Tovmasyan writes the article "The long-awaited concert". This is a *review* to the concert of Yerevan Komitas named State Conservatory three pedagogues: singer Gayane K. Matevosyan, Liana V. Vardanyan and pianist Gohar M. Kyureghyan, who with their pedagogical activity also perform in concerts in Yerevan, performing vocal works, aria and duets from operas of different times period and genres. The author speaks with them about their performing art and modern pedagogical activities.